

Svatý Martin

(11. listopadu)

Den svatého Martina patřil k oblíbeným svátkům roku. Děti i hospodáři čekali na první sních a hospodyně pekly posvícenské dobroty.

Kdo byl svatý Martin?

Svatý Martin, podle kterého se svátek jmenuje, byl římský voják, poustevník a biskup v Tours. Byl prvním světcem, který byl svatořečen pro svůj příkladný život, a ne jako mučedník.

Narodil se na území v dnešního Maďarska roku 316 a zemřel 8. 11. 397. Pohřben byl 11. 11. 397 v Tours. Martin žil velmi skromně i po jmenování biskupem.

Do dnešních dnů se vypráví legenda o darovaném plášti.

Martin se na koni vracel do vojenského tábora. U brány ho oslovil polooděný žebrák a prosil o almužnu. Martin u sebe neměl nic, napadla ho však myšlenka a vzal svůj velký důstojnický plášť a rozdělil ho svým mečem napůl. Polovinu pak hodil žebrákovi třesoucimu se zimou, aby se aspoň trochu zahřál.

Martin je patronem vojáků, podkovářů i koní, tkalců, mlynářů, cestovatelů a vinařů.

Den sv. Martina byl dnem veselí, lovů a zabijaček. Tradice martinské husy, která byla na mnoha místech konzumována v den světce svátku, souvisela s ukončením zemědělského roku a s odvodem úroků vrchnosti, mnohdy právě i v podobě husy.

Přesto se mezi lidmi vyprávěly legendy o martinské huse, které jsou spojeny se životem sv. Martina. Jedna vypráví, že **svatý Martin, který měl být jmenován biskupem, se z vrozené skromnosti před takovou poctou ukryl do husince. Husy svým kejháním Martinovu skrýš prozradily, což byl pádný důvod, aby skončily na pekáči.**

Druhá pro změnu uvádí, že **husy svým hlučným kejháním rušily Martinovo kázání, a tak si svůj trest odpykávají na svatomartinské tabuli.**

Nezůstalo však jen u husy. Známa je také legenda o makových podkovách.

Jednou se zachtělo sv. Martinovi podívat se na vesničku, kterou po něm pojmenovali, na Martinice u Velkého Meziříčí. Bylo zrovna kolem svátku Martina. Když konečně dojel do Martinic, nebyl nijak potěšen. Právě odtud odtáhli cizí vojáci a uloupili vše cenné. Ožebračení lidé si nemohli ani o pouti napéci koláče. Sv. Martinovi se jich zželelo. Poručil svému koni, aby zadupal a shodil podkovy. Hned se mu však udělaly nové, sv. Martin jezdil přes Martinice křížem krážem a kuň co chvíli zadupal. Brzy byly celé Martinice plné podkov. Jakési dítě se pro jednu shýblo, ale podkova byla pečená z těsta a nadívaná mákem. Lidé si podkovy posbírali a všichni se najedli.

Od té doby martinská děvčata pečou makové podkovy o pouti každý rok. Jinde se sladkému pečivu ve tvaru podkovy říká martiny, roháče, zahýbáky nebo jen martinské rohlíčky.

V minulosti byl svátek Martina dnem, kdy čeledi končovala sjednaná služba, dostávala mzdu a hledala si nového hospodáře, případně o rok prodlužovala dohodu původní. V tento den se uzavíraly smlouvy mezi obcí a obecním pastýřem, ovčákem nebo ponocným.

Na den svatého biskupa Martina milý hospodář a jeho družina husy jedí, víno k tomu pijíce, štědrého Martina chválíce; páni, žáci a kněží se radují, neb se jim koledy přibližují. Pacholci a dívky svobodu mívají a u jiných pánů se zjednávají.”

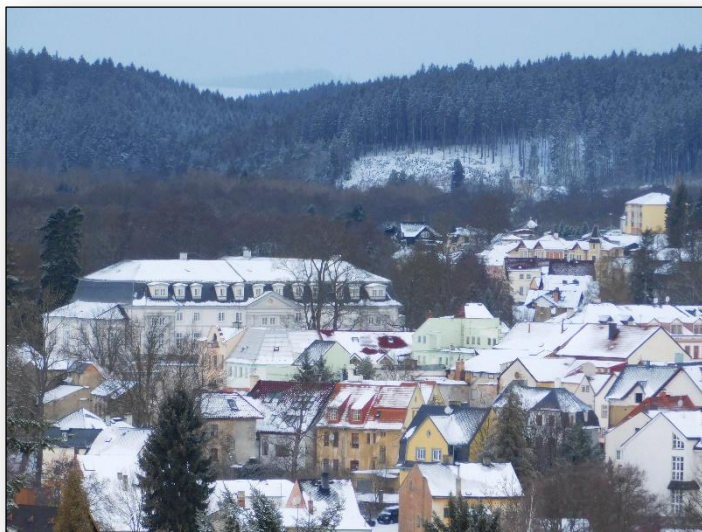
Na svátek Martina se konávaly dobytčí či výroční trhy. Na mnoha místech se konaly poutě. Hojně se pořádala martinská posvícení.

Velmi rozšířenou tradicí, zvláště ve vinařských oblastech, je připíjet si na den svatého Martina poprvé novým vínem.

Svatomartinské víno, se začíná ochutnávat 11. 11. v 11 hodin 11 minut.

V minulosti tento den vinařům, kteří hospodařili u větších sedláků, končila služba.

Tradiční svatomartinské oslavy a příchod zimy najdeme i v lidových pranostikách.

Svatý Martin přijíždí na bílém koni.

Zůstane-li listí až do Martina na stromech, čeká se dlouhá a tuhá zima.

Martinova sněhová peřina dlouhé trvání nemívá.

Na svatého Martina pláče husí rodina.

O svatém Martině husa nejpěkněji zpívá. Radost Martina je husa a džbán vína.

Hry pro děti

Na sněhovou nadílku se vždy nejvíce těšily děti. Když napadl sníh, začalo dětem období koulovaček, sáňkování a veselých her.

Vyzkoušejte si například velmi starou hru „Kdo to byl?“. Počet hráčů je zcela libovolný. Hráči si stoupli do řady a za zády schovali sněhovou kouli, jeden z hráčů stál před nimi, otočen zády k řadě. Jeden hráč z řady po něm vystřelil sněhovou kouli a opět dal ruce za záda. Hráč, po kterém se střílelo, musel hádat, kdo po něm házel. Pokud uhodl, vystřídali se, pokud ne, hrálo se dál a házel další hráč.

Jiná hra se jmenuje „Zimní hadi.“

Hadem byla hůlka dlouhá asi půl metru, mnohdy vyřezávaná a zdobená různými ornamenty. Hřištěm, kde se hra odehrávala, býval zamrzlý rybník. Na něm se vyznačila a od sněhu očistila dráha.

Postupně každý se snažil poslat svého hada po zamrzlé ploše tak, aby se „doplazil“ co nejdále. Takový had a hlavně jeho majitel se pak stal vítězem.

